

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO TRẺ EM Ở VIỆT NAM

Giáo dục pháp luật cho trẻ em cũng như cho các đối tượng xã hội khác luôn chịu sự tác động của nhiều yếu tố chủ quan và khách quan. Sự tác động của các yếu tố chủ quan, khách quan đối với công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em có thể tích cực hoặc tiêu cực. Nhận thức và nhận diện đầy đủ về các yếu tố tác động này có tầm quan trọng đặc biệt trong hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em để bảo đảm chất lượng, hiệu quả cao nhất. Việc phân định thành các yếu tố chủ quan, khách quan cũng chỉ mang tính chất tương đối, trong thực tiễn giữa chúng có sự đan xen, quan hệ mật thiết với nhau. Các yếu tố xã hội tác động đến tất cả các bộ phận cấu thành của giáo dục pháp luật cho trẻ em, bao gồm chủ thể, đối tượng, nội dung, phương pháp và hình thức giáo dục pháp luật¹.

Cần nhận thức đầy đủ vấn đề này chứ không chỉ dừng lại ở sự tác động của các yếu tố xã hội đến bản thân đối tượng giáo dục pháp luật là trẻ em. Bởi lẽ, chính các chủ thể - cá nhân, tổ chức thực hiện công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em dưới những hình thức khác nhau cũng chịu sự tác động của nhiều yếu tố khách quan và chủ quan. Chẳng hạn, đối với các giáo viên ở nhà trường, yếu tố chế độ, chính sách hiện hành về việc giảng dạy môn học Giáo dục công dân thực sự có tác động quan trọng đến công tác, đến chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em.

Một trong những yếu tố tác động tiêu cực đến giáo dục pháp luật trong các trường phổ thông hiện nay chính là sự nhận thức và việc bố trí môn học Giáo dục công dân chỉ như là môn học phụ, bố trí giáo viên theo kiểu chấp vá, nhiều giáo viên không được đào tạo, tập huấn đầy đủ về giáo dục pháp luật cho học sinh.

Có thể phân thành các nhóm yếu tố cơ bản sau đây: các nhóm yếu tố về đặc điểm của trẻ em, về gia đình và môi trường sống chung quanh; nhóm yếu tố về việc tổ chức các hoạt động, chương trình giáo dục pháp luật cho trẻ em; nhóm yếu tố về hệ thống chính sách, pháp luật liên quan đến trẻ em; nhóm yếu tố về nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục pháp luật cho trẻ em; nhóm yếu tố về kinh tế, văn hóa, xã hội, thông tin kỹ thuật.

¹ Xem thêm chuyên đề về “Tổng quan về giáo dục pháp luật cho trẻ em”

Dưới đây là một số yếu tố tác động cơ bản:

1. Yếu tố về đặc điểm tâm, sinh lý của trẻ em

Đặc điểm về tâm, sinh lý của trẻ em luôn có sự tác động đến việc giáo dục pháp luật cho trẻ em. Trẻ em thuộc lứa tuổi đang trong giai đoạn phát triển, có nhiều biến động về thể chất lẫn tâm hồn. Trẻ em rất nhạy cảm, dễ xúc động, dễ bị kích động, bị tác động bởi các yếu tố bên ngoài như phim, ảnh, các hoạt động văn hoá xã hội khi cơ thể phát triển tạo nên các nhu cầu tìm hiểu sự việc, những ham muốn về sinh lý, về giới tính cộng với tính tò mò muốn biết hết mọi việc, muốn bắt chước người lớn... Do tâm sinh lý chưa ổn định, suy nghĩ chưa chín chắn, tính cách thường xuyên thay đổi, đa số các em chưa nhận thức đầy đủ được tính chất hành vi của bản thân.

Những đặc điểm này ảnh hưởng rất lớn đến việc nhận thức, lĩnh hội các kiến thức thông tin pháp luật từ các chủ thể giáo dục của nhà trường, đoàn thể hay gia đình. Theo đó, do đặc tính tâm lý, các em không thực sự quan tâm đến các kiến thức pháp luật cứng nhắc, nhất là bản thân các quy định pháp luật được nghe phổ biến, thiếu các ví dụ, tình huống thực tế hay các hoạt động ngoại khóa. Do vậy, nếu không được quan tâm, chăm sóc, theo dõi, giáo dục thường xuyên thì tâm lý các em dễ bị lệch lạc; bị lôi kéo vào những việc làm tiêu cực, những hành vi vi phạm pháp luật.

2. Yếu tố về ý thức pháp luật của trẻ em

Đặc điểm về ý thức pháp luật của trẻ em cũng là một trong những yếu tố tác động đến chất lượng, hiệu quả của công tác tổ chức giáo dục pháp luật cho trẻ em. Ý thức pháp luật của trẻ em còn ở trình độ thấp, chưa ý thức được đầy đủ về quyền và nghĩa vụ của mình. Giáo dục pháp luật để trang bị, nâng cao nhận thức, kỹ năng thực hành pháp luật cho các em, tạo dần cho các em có thói quen đối chiếu, so sánh giữa hành vi của mình và yêu cầu tuân thủ pháp luật.

Trẻ em chưa nhận thức một cách đầy đủ về mối quan hệ giữa hành vi và trách nhiệm cá nhân đối với hành vi, và cũng do không nhận thức được một cách đầy đủ về hậu quả và trách nhiệm đối với hành vi do mình gây ra, cho nên nhiều vụ án do trẻ em gây ra với những hậu quả rất nghiêm trọng nhưng với những nguyên nhân hết sức đơn giản. Các hành vi phạm pháp thường được thực hiện thông qua những hành động tự phát, thiếu sự kiềm chế của ý thức tự giác dựa trên sự hiểu biết pháp luật. Hầu hết, các hành vi vi phạm pháp luật của trẻ em là

do kết quả tác động từ tình huống cụ thể của hoàn cảnh, nhất là đối với một số hành vi cố ý gây thương tích, gây rối trật tự công cộng, đánh nhau....Trẻ em chưa có sự đánh giá đúng và đầy đủ tính chất nguy hiểm khi thực hiện hành vi vi phạm pháp luật.

3. Yếu tố về môi trường sống của trẻ em

Yếu tố tác động của môi trường chung quanh các em có ảnh hưởng mạnh mẽ đến chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em nói riêng và hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em nói riêng. Sự tác động của môi trường chung quanh các em có thể tác động tích cực hoặc tiêu cực đến giáo dục pháp luật cho trẻ em..

Ý thức pháp luật của trẻ em chịu tác động ảnh hưởng trực tiếp của môi trường và ý thức pháp luật của những người chung quanh. Ý thức pháp luật của trẻ em phụ thuộc vào trình độ nhận thức và ý thức tự giác chấp hành pháp luật của bố mẹ, những người thân trong gia đình, của bạn bè, thầy cô ở nhà trường và những người khác trong cộng đồng. Do đặc điểm rất thích tham gia vào các nhóm bạn bè, nên có nhiều em biết mình tham gia vào những việc làm sai trái có thể cũng biết là vi phạm pháp luật, song, vì lý do bảo vệ bạn hoặc vì nể bạn, vì muốn giữ được mối quan hệ bạn bè, vì không muốn bị loại ra khỏi nhóm hoặc không muốn coi là “hèn nhát”, “yếu đuối” nên đã cùng hành động sai lầm một cách không tự giác. Nhiều em do bị kẻ xấu đe dọa nên mặc dù hiểu biết pháp luật, song, các em không đủ bản lĩnh và kỹ năng để tỏ rõ thái độ của mình nên vẫn đành phải thực hiện hành vi sai trái. Do vậy, trong giáo dục pháp luật cho trẻ em, cần phải tìm hiểu, nhận diện các yếu tố tác động đến ý thức pháp luật của trẻ em trong môi trường mà các em sinh sống, học tập, lao động. Điều này đòi hỏi sự tận tâm của các chủ thể giáo dục pháp luật đối với cuộc sống hằng ngày của các em, chứ không chỉ dừng lại ở những bài giảng trên lớp.

Vấn nạn bạo lực học đường những năm gần đây đang là mối quan ngại của xã hội. Mặc dù, các phương tiện truyền thông cũng đã thông tin, cảnh báo, nhà trường cũng nhắc nhở, kể cả răn đe bằng các biện pháp nghiêm khắc như cảnh cáo, ghi học bạ nếu đánh nhau... nhưng nạn bạo lực trong học đường vẫn không hề thuyên giảm mà còn có chiều hướng gia tăng. Thậm chí, nhiều trường hợp trong cặp sách của học sinh có cả dao, côn, ống nước, gươm, kiếm. Để tránh

sự kỷ luật của nhà trường, nhiều học sinh đã đợi đến lúc tan học, ra ngoài cổng trường rồi mới lao vào ẩu đả.

Vì vậy, việc trang bị những kiến thức pháp luật, thông tin pháp luật và kỹ năng thực hành pháp luật, phòng tránh tai nạn thương tích cho các em là rất cần thiết, nhằm tạo lập cho các em ý thức tôn trọng pháp luật, biết bảo vệ cho chính mình, cho mọi người. Những kỹ năng quan trọng cần trang bị cho các em như tránh xa các loại tệ nạn xã hội, khi phát hiện có vi phạm pháp luật có trách nhiệm khai báo cho các cơ quan, tổ chức chức năng.

4. Yếu tố về công tác tổ chức giáo dục pháp luật

Giáo dục pháp luật cho trẻ em còn chịu tác động của các yếu tố tổ chức hoạt động giáo dục pháp luật trong nhà trường và cộng đồng, trong đó có chương trình đào tạo, đội ngũ giảng viên, các trang thiết bị phục vụ giảng dạy và học tập, cơ sở tài chính, vật chất, kỹ thuật, hệ thống thông tin. Giáo dục pháp luật nằm trong tổng thể các hoạt động giáo dục cho trẻ em. Nội dung giáo dục pháp luật là một phần của nội dung chương trình giáo dục ở các cấp học và trình độ đào tạo của hệ thống giáo dục quốc dân. Giáo dục pháp luật cho trẻ em được thực hiện thông qua giảng dạy, học tập, kiểm tra, đánh giá, thông qua các chương trình giáo dục chính khóa và ngoại khóa ở nhà trường.

Giáo dục pháp luật cho trẻ em cũng chịu sự tác động của công tác quản lý, giáo dục đạo đức, giáo dục kỹ năng của nhà trường, đoàn thể. Giáo dục đạo đức cho trẻ em nhằm tạo dựng ý thức tôn trọng, yêu thương con người, ý thức cộng đồng, tinh thần khoan dung, mình vì mọi người, chống chủ nghĩa cá nhân ích kỷ, bảo vệ môi trường sống. Nếu nơi nào làm tốt công tác này thì sẽ hỗ trợ tích cực cho công tác giáo dục pháp luật. Bởi lẽ, các em sẽ thấy thực sự có ý nghĩa khi được trang bị những kiến thức pháp luật cần thiết, những thông tin pháp luật và những tình huống pháp luật. Các em sẽ thấy có sự gắn kết, bổ sung cho nhau giữa việc giáo dục đạo đức, giáo dục kỹ năng sống với giáo dục pháp luật. Sự hiểu biết về kiến thức, kỹ năng thực hành pháp luật sẽ có tác dụng thiết thực cho việc thực hành các kỹ năng sống và rèn luyện các phẩm chất đạo đức nhân văn.

5. Yếu tố về nội dung, hình thức và phương pháp giáo dục pháp luật

Nội dung, hình thức và phương pháp giáo dục pháp luật là những yếu tố có tác động lớn đến chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em. Theo

đó, sự phù hợp về nội dung, sự đa dạng, linh hoạt, sinh động về hình thức và phương pháp giáo dục pháp luật sẽ có tác động tích cực, là điều kiện bảo đảm chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em. Ngược lại, sự lạc hậu hay không phù hợp về nội dung, sự đơn điệu, khô cứng về hình thức và phương pháp giáo dục sẽ tác động tiêu cực đến chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em.

6. Yếu tố về giáo dục quyền con người

Giáo dục pháp luật còn chịu sự tác động mạnh mẽ của giáo dục quyền con người cho trẻ em. Nội dung căn bản của giáo dục quyền con người cho trẻ em là giáo dục lòng nhân ái, sự bao dung, tính quan tâm tới người khác với tư cách là giá trị đạo đức truyền thống cần được kế thừa và có vị trí thích đáng trong hệ giá trị và chuẩn mực đạo đức mới. Giáo dục quyền con người nhằm cung cấp kiến thức và kỹ năng cần thiết giúp cho trẻ em hiểu được các giá trị cốt lõi của các quyền như quyền thụ hưởng giáo dục; quyền sống, các quyền trẻ em khác.

Giáo dục quyền con người cho trẻ em sẽ có tác động tích cực tới việc tiếp thu, thái độ tôn trọng pháp luật, hiểu biết quyền, bổn phận của mình và sự tôn trọng quyền của những người khác. Lâu nay, trong thực tiễn, ngay cả trong nhận thức, đôi khi cũng còn có sự đánh đồng giữa quyền con người và quyền công dân, chưa thấy hết được tầm quan trọng của giáo dục quyền con người nhất là đối với trẻ em. Vẫn còn những quan niệm cho rằng, chỉ khi nào thành người lớn thì mới cần sự giáo dục để hiểu biết về quyền con người, còn trong độ tuổi trẻ em thì chưa thật sự cần thiết bởi vì các em chưa tham gia vào các hoạt động xã hội có liên quan nhiều đến quyền con người.

7. Yếu tố về gia đình

Giáo dục pháp luật là một quá trình liên tục được thực hiện bởi nhiều loại chủ thể khác nhau như: nhà trường, gia đình, đoàn thể, cộng đồng và xã hội. Yếu tố gia đình có ảnh hưởng to lớn đối với việc tổ chức, chất lượng và hiệu quả của giáo dục pháp luật cho trẻ em. Tính chất của sự tác động từ yếu tố gia đình có thể là tích cực hoặc tiêu cực tùy theo từng trường hợp. Môi trường sống trong gia đình có tác động đầu tiên và ảnh hưởng sâu sắc tới quá trình phát triển nhân cách của trẻ em.

Trong cuộc sống hiện đại, nhiều gia đình còn thiếu trách nhiệm, không quan tâm theo dõi, giám sát và giáo dục con cái, cho rằng đó là trách nhiệm của

nhà trường. Một số gia đình có hoàn cảnh đặc biệt như bố mẹ ly hôn; bố mẹ đang chấp hành án phạt tù, các em phải ở với ông bà, anh chị em ruột, thậm chí nhiều em phải sống lang thang. Những trẻ em rơi vào hoàn cảnh này thường bị tổn thương về tâm lý do tự ti, mặc cảm, thiếu thốn tình cảm, thiếu điều kiện học tập vui chơi, thiếu sự chăm sóc, dạy bảo thường xuyên, rất dễ bị lôi kéo vào những hành vi vi phạm pháp luật. Môi trường giáo dục trong gia đình không tốt sẽ là nguyên nhân dẫn con gái đến con đường vi phạm pháp luật.

8. Yếu tố về niềm tin vào cuộc sống, vào pháp luật và những người chung quanh

Công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em có thực sự chất lượng, hiệu quả hay không còn phụ thuộc vào yếu tố niềm tin của các em đối với pháp luật, cuộc sống và đối với chính những người chung quanh từ gia đình đến trường học và cộng đồng, xã hội. Những việc làm vi phạm đạo đức, vi phạm pháp luật, hay căn bệnh vô cảm, mất niềm tin vào pháp luật và cuộc sống của những người chung quanh sẽ làm cho các em bị quan, chán nản, không thiết tha với việc tìm hiểu, học tập các kiến thức pháp luật. Đặc biệt trong những năm gần đây, căn bệnh vô cảm đang ngày càng lây lan rộng rãi trong đời sống xã hội, hay thái độ thờ ơ, lãnh đạm của nhiều người khi chứng kiến nỗi đau hay bị kích của đồng loại.

Do vậy, không chỉ là trang bị kiến thức, kỹ năng pháp luật mà công tác giáo dục pháp luật, giáo dục đạo đức cần phải chạm vào tình cảm, lương tâm, ý thức tôn trọng, yêu thương, trách nhiệm với con người của trẻ em trong các mối quan hệ xã hội. Đồng thời, gia đình, nhà trường và xã hội cần trang bị cho các em những kỹ năng bảo vệ quyền trẻ em, phòng ngừa tai nạn thương tích, phòng tránh vi phạm pháp luật.

9. Yếu tố về nhu cầu hiểu biết pháp luật của trẻ em

Nhu cầu tìm hiểu pháp luật, được trang bị kiến thức pháp luật, kỹ năng sống cần thiết đối với trẻ em ở độ tuổi từ 10 đến 16 tuổi cũng là yếu tố tác động đến giáo dục pháp luật. Về trí tuệ, đặc điểm chung của trẻ em ở độ tuổi học sinh phổ thông là đã có sự phát triển năng lực tư duy và có khả năng tiếp nhận giáo dục, có khả năng chọn lọc ảnh hưởng của tác động giáo dục. Yêu cầu đối với hoạt động giáo dục pháp luật là phải có những biện pháp tích cực và phương pháp hợp lý để giúp các em tiếp cận đời sống pháp luật và nhờ đó gia nhập cuộc sống một cách tốt nhất. Muốn đạt được chất lượng giáo dục cao, chủ thể giáo

dục pháp luật cần phải nghiên cứu và nắm chắc đặc điểm của trẻ em, vận dụng kiến thức sư phạm, tâm lý vào trong các bài giảng, các hoạt động ngoại khóa, các sinh hoạt tìm hiểu pháp luật.

10. Yếu tố về giảng dạy môn học giáo dục đạo đức, giáo dục công dân và pháp luật trong nhà trường

Chất lượng, hiệu quả của giáo dục pháp luật chịu sự tác động mạnh mẽ của việc giảng dạy, học tập, kiểm tra, đánh giá môn học giáo dục đạo đức, giáo dục công dân và pháp luật trong nhà trường. Giáo viên có vai trò định hướng cho học sinh tính tự chủ gắn với trách nhiệm xã hội trong quá trình đào tạo.

Giáo viên bộ môn Giáo dục công dân cùng cán bộ chuyên trách, giáo viên tư vấn học đường đóng vai trò chủ đạo trong công tác giáo dục pháp luật ở nhà trường. Nội dung, hình thức và phương pháp của các bài giảng của giáo viên có ảnh hưởng trực tiếp đến việc tiếp thu và đến thái độ, tình cảm của các em đối với những kiến thức, thông tin pháp luật được trang bị. Vai trò quyết định của giáo viên thể hiện họ vừa là người cung cấp tri thức mới, bồi dưỡng cách học, vừa là tấm gương trong việc thực hiện pháp luật đối với người học. Do vậy, cần quan tâm xây dựng đội ngũ giáo viên có trình độ chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp, có phương pháp sư phạm tốt, gương mẫu trong việc tôn trọng, tuân thủ pháp luật, tôn trọng và bảo vệ quyền trẻ em.

Giáo viên chủ nhiệm và giáo viên bộ môn có vai trò quan trọng trong công tác giáo dục pháp luật cho học sinh. Sự gương mẫu, tinh thần trách nhiệm, yêu thương, tận tình của họ trong giảng dạy sẽ có tác động tích cực đến việc học tập, lĩnh hội, tôn trọng và thực hành pháp luật của các em.

Giáo viên có vai trò, nhiệm vụ giúp đỡ các em giải tỏa, tháo gỡ những khó khăn, nhất là khó khăn về tâm lý và định hướng cách giải quyết những bất đồng trong quan hệ xã hội. Ngoài kỹ năng và nghiệp vụ tư vấn vững chắc, giáo viên cần có kiến thức pháp luật phong phú và là một người bạn mà học sinh tin cậy, chia sẻ.

11. Yếu tố về công tác giáo dục pháp luật, giáo dục đạo đức và kỹ năng sống cho trẻ em ở cộng đồng dân cư

Giáo dục pháp luật cho trẻ em không chỉ được tổ chức thực hiện ở nhà trường mà còn ở các cộng đồng dân cư và ở tại gia đình nơi các em sinh sống. Hoạt động của tổ chức Đội Thiếu niên tiền phong, Đoàn Thanh niên Cộng sản

Hồ Chí Minh có tác động quan trọng đến chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em ở trường học, trong các cộng đồng dân cư và ở gia đình. Vai trò của các tổ chức đội, đoàn là thông qua việc tổ chức các hoạt động, tạo môi trường giáo dục, rèn luyện đội viên, đoàn viên học tập, lao động trên cơ sở tôn trọng, tuân thủ các chuẩn mực đạo đức, pháp luật, hoàn thiện nhân cách, có ý thức trách nhiệm cộng đồng, xã hội. Đoàn Thanh niên còn có nhiệm vụ phối hợp với chính quyền, các đoàn thể và các tổ chức kinh tế - xã hội, tổ chức sân chơi bổ ích, thu hút học sinh vào các hoạt động lành mạnh, một mặt rèn luyện kỹ năng sống cho học sinh, mặt khác, loại trừ đến mức thấp nhất cơ hội tham gia và các hoạt động tiêu cực như trò chơi điện tử, bạo lực, đua xe, hoặc bị bạn bè lôi kéo vào những việc xấu.

12. Yếu tố về chính sách, pháp luật về giáo dục pháp luật cho trẻ em

Hệ thống các chính sách, pháp luật về giáo dục pháp luật cho trẻ em nói riêng, cho các đối tượng xã hội khác nói chung có tác động to lớn tới chất lượng và hiệu quả của hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em.

Nhận thức được tầm quan trọng của giáo dục pháp luật, trong thời gian qua Đảng và Nhà nước ta đã ban hành nhiều chính sách, văn bản pháp luật về giáo dục pháp luật nói chung và cho đối tượng trẻ em, học sinh nói riêng. Tiêu biểu là các văn bản của Đảng và Nhà nước như Chỉ thị số 32-CT/TW ngày 09-12-2003 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân, Quyết định số 1928/QĐ-TTg ngày 20-11-2009 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án nâng cao chất lượng công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong nhà trường; ngày 20-6-2012, tại kỳ họp thứ 3, Quốc hội khóa XIII đã thông qua Luật phổ biến, giáo dục pháp luật, có hiệu lực từ ngày 01-01-2013 và rất nhiều văn bản pháp luật khác.

Các chính sách, pháp luật về giáo dục pháp luật vừa là Cơ sở pháp lý, vừa là yếu tố thúc đẩy hoạt động giáo dục pháp luật nói chung và giáo dục pháp luật cho trẻ em nói riêng. Đặc biệt với sự ra đời của Luật phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2013, công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em đã được nhận thức, quan tâm triển khai thực hiện sâu, rộng hơn.

13. Yếu tố về mức độ hoàn thiện của hệ thống pháp luật

Pháp luật là điều kiện, cơ sở quan trọng bảo đảm chất lượng, hiệu quả hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em. Các quy định của pháp luật xác định rõ ràng quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm của các chủ thể, đối tượng giáo dục pháp luật, xây dựng cơ chế phù hợp để huy động sức mạnh của toàn xã hội tham gia vào hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em. Hoàn thiện hệ thống pháp luật về giáo dục pháp luật là cơ sở pháp lý ổn định, đồng bộ, thống nhất cho hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em, nhất là đối với hoạt động giáo dục pháp luật trong nhà trường. Pháp luật về giáo dục pháp luật phát triển sẽ tạo lập cơ chế hữu hiệu để xây dựng nguồn nhân lực cho công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em, tăng cường số lượng và nâng cao chất lượng giảng viên và cán bộ làm công tác giáo dục pháp luật trong nhà trường và các thiết chế xã hội khác.

Một trong những yếu tố quan trọng, ảnh hưởng trực tiếp đến công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em là hệ thống pháp luật. Sự hoàn thiện của hệ thống pháp luật về trẻ em là điều kiện thuận lợi để xây dựng nội dung giáo dục pháp luật phù hợp với lứa tuổi trẻ em nói chung và cho từng nhóm đối tượng trẻ em nói riêng. Nếu hệ thống pháp luật còn nhiều bất cập, lạc hậu, chưa theo kịp cuộc sống thì sẽ có ảnh hưởng hạn chế đến công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em. Tính phù hợp của hệ thống pháp luật thể hiện ở mức độ tương thích giữa trình độ của hệ thống pháp luật với trình độ và những điều kiện cụ thể của xã hội ở thời điểm pháp luật hiện hành. Hệ thống pháp luật được xây dựng, ban hành phù hợp với những yêu cầu, đòi hỏi của các điều kiện kinh tế, văn hóa, xã hội, bám sát thực tiễn cuộc sống sẽ giúp hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em có ý nghĩa thiết thực, trang bị cho trẻ em những kiến thức pháp luật mà thực sự họ cần, phù hợp với cuộc sống.

14. Các yếu tố kinh tế, tài chính, văn hóa, xã hội, kỹ thuật, công nghệ thông tin

Giáo dục pháp luật cho trẻ em còn chịu sự tác động mạnh mẽ của các yếu tố kinh tế, văn hóa, xã hội, tài chính, công nghệ thông tin. Môi trường xã hội thuận lợi với các điều kiện cần thiết về kinh tế, chính trị, văn hóa là tiền đề cơ bản, quan trọng giúp hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em được tổ chức nghiêm túc, có chất lượng với những nội dung, hình thức và phương pháp phù hợp. Ngược lại, môi trường xã hội không thuận lợi, các điều kiện kinh tế, chính

trị, văn hóa không bảo đảm, công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em sẽ gặp nhiều khó khăn, bất cập, chủ yếu mang tính phong trào, hình thức.

Các yếu tố kinh tế, nguồn lực tài chính, cơ sở hạ tầng kỹ thuật có tác động to lớn đến công tác giáo dục pháp luật đặc biệt là ở các trường học. Điều kiện kinh tế, tài chính thuận lợi sẽ hỗ trợ cho việc tổ chức các hoạt động chính khóa và ngoại khóa, các cuộc tập huấn tình huống pháp luật, các câu lạc bộ pháp luật, bằng cách đó, kiến thức và thông tin pháp luật sẽ được các em tiếp nhận một cách có hiệu quả. Chính sách đãi ngộ đối với giảng viên giảng dạy pháp luật cũng như cán bộ làm công tác giáo dục pháp luật (chế độ lương, thù lao giảng dạy, thù lao tuyên truyền, nói chuyện pháp luật...) hợp lý sẽ có tác động tốt đến giáo dục pháp luật cho trẻ em. Hệ thống các trang thiết bị kỹ thuật, công nghệ thông tin cũng có vai trò to lớn đối với các hoạt động giáo dục pháp luật cho trẻ em, cả trong giảng dạy, học tập, cả trong các hoạt động ngoại khóa, thu hút sự tham gia tích cực của các em vào việc tìm hiểu, thực hành các tình huống pháp luật.

Các yếu tố văn hóa có ảnh hưởng quan trọng đến giáo dục pháp luật cho trẻ em ở nước ta. Văn hóa truyền thống là tổng thể những giá trị vật chất và tinh thần do cộng đồng các dân tộc Việt Nam sáng tạo ra trong quá trình dựng nước và giữ nước. Trong giảng dạy, học tập, phổ biến pháp luật, nếu có sự lồng ghép các yếu tố tích cực về văn hóa, đạo đức truyền thống thì chất lượng, hiệu quả giáo dục pháp luật cho trẻ em sẽ được bảo đảm.

Từ phương diện văn hóa, yếu tố có tác động mạnh mẽ tới công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em là lối sống, lối tư duy, lễ sống, nếp sống của con người trong cuộc sống hằng ngày ở môi trường nhà trường, gia đình, cộng đồng, xã hội. Bên cạnh sự tác động tích cực của các yếu tố văn hóa, xã hội, trẻ em còn chịu sự tác động mạnh mẽ của nhiều yếu tố tiêu cực, trẻ em dễ bị tác động theo hướng tiêu cực từ những tập tục lạc hậu, thói quen, lối suy nghĩ lạc hậu của những người chung quanh.

Các phương tiện thông tin đại chúng (báo chí, phát thanh, truyền hình, mạng Internet...) có tác động mạnh mẽ tới công tác giáo dục pháp luật cho trẻ em, hỗ trợ đắc lực trong việc tiếp cận, tìm hiểu, thực hành pháp luật cho các em. Bên cạnh đó, tùy thuộc vào nội dung thông tin từ các phương tiện thông tin đại chúng, cách thức quản lý, khai thác, sử dụng, cũng có nhiều ảnh hưởng tiêu cực

đến giáo dục pháp luật cho trẻ em. Đơn cử như những trang mạng có nội dung xấu, những bài viết vô tình khêu gợi những hành vi bạo lực, lối suy nghĩ và hành động tiêu cực của một bộ phận thanh thiếu niên... thực sự gây ảnh hưởng tiêu cực đến ý thức pháp luật, ý thức đạo đức của các em, làm giảm hiệu quả giáo dục pháp luật đối với các em.

